

Od prvoga konkordata sklopljenog u Wormsu god. 1122. između pape Kaliksta II. i njemačkog cara Henrika V. do početka svjetskog rata sklopljena su 133 konkordata.

Zbirka konkordata, koju je godine 1919. izdao Mercati dolazi samo do početka svjetskoga rata i završuje s konkordatom sklopljenim sa kraljevinom Srbijom 1914. Potrebno je zato bilo nastaviti njegovo djelo i iznijeti rad papa od toga doba, da se vidi, kako crkva pazi na savremene potrebe i da ni u tom pogledu ne zaostaje.

Djelo P. Restrepo Restrepo dolazi u isto vrijeme s djelom P. Peruginia: *Concordata vigentia*, Roma 1934.

Restrepo Restrepo je svoje djelo izdao na francuskom i na latinskom jeziku odjelito. Pred nama je samo francusko izdanje. Kad se već auktor odlučio da djelo izda i na francuskom jeziku, voden mišlju, da bude pristupačan i onima, koji latinskim jezikom ne vladaju, onda je trebao, da u franc. izdanju bilo u predgovoru bilo u posebnom naslovu iznese u kratkim crtama pojam konkordata, razna mišljenja o njemu, predmet i formu njihovu. To bi pridonijelo potpunosti djela, pogotovo, kad je već po jeziku upućeno na širi broj čitatelja, nego latinsko izdanje.

Iza predgovora donosi auktor bibliografske bilješke i podatke za konkordate uopće i onda za konkordate, koji su sklopljeni s pojedinim državama. To će svakomu dobro doći, tko se želi posebno baviti oko konkordata.

Počevši od prvog konkordata, kojega je Papa Pijo XI. sklopio sa republikom Letonijom (sklopljen 30. V. 1922., ratif. 3. XI. 1922.) ide kronološkim redom kojim su konkordati sklopljeni i završuje sa austrijskim (skl. 5. VI. 1933., rat. 1. V. 1934.). Među državama nalazimo osim dvije spomenute: Bavarsku, Poljsku, Francusku (sporazume glede liturg. časti u zemljama franc. protektorata i dr.), Litvu, Čehoslovačku (Modus vivendi), Portugal (2 konvencije u pitanju dijeceza), Italiju (later. ugovor i konkordat), Rumunjsku (konkordat i sporazum o tumačenju 9. čl. konkordata, koji se odnosi na »Status Romano-Catholicus Transylvaniensis«), Baden, Prusku i Njemačku. U svemu 16 ugovora, koje je auktor u naslovu sveo pod imenom konkordati ali u tekstu dobro razlikuje narav pojedinog ugovora ili sporazuma. Konkordat sa Jugoslavijom nije unesen, jer još nije ratificiran, a i djelo je uostalom izašlo prije, nego je on sklopljen. Kod svakog je konkordata donesen i broj, godište i stranica A. A. S., a ispod teksta zanimiv materijal kao historijski podaci, potrebno tumačenje i poredba sa drugim konkordatima, koji se u djelu nalaze. Na koncu je dodan analitički indeks važnijih stvari sadržanih u konkordatima.

Kako se iz svega vidi auktor je uložio dosta truda i vremena. Ovo uspjele djelo postaje neophodno potrebnim svakom kanonisti.

U nas je o novijim konkordatima pisao pok. prof. Ruspini u godištima »Bogoslovske Smotre«, te dr. Matija Belić u »Mjesečniku pravničkog društva«. — Njelo najtoplije preporučujemo. **Franjo fra Lipovac.**

R. Egenter: Das Edle und der Christ. 143. S. Kart. RM 2,80. München (Kösel-Pustet) 1935.

Ova monografija o pojmu plemenitoga i o njegovom ostvarenju u kršćanstvu je zapravo skup predavanja sa pretežno praktičnom svrhom. Samom piscu nije u prvom redu stalo do toga, da na čisto znanstvenoj osnovi obradi svoj predmet, niti se on upušta u polemičku apologetiku, nego nam naprosto predočuje vrijednost plemenitoga, koja je doduše uvijek bila u izvjesnoj mjeri ostvarena u kršćanstvu, ali koja je nažalost često bila nepoznata ili zaboravljena. Stvarno se pak i ova knjiga može smatrati znanstvenim prinosom, naročito u pogledu određivanja pojma plemenitog, gdje pisac ujedno ispituje stanovište Nietzschea, M. Schelera i N. Hartmanna.

Po Nietzscheu je ono plemenito, što nije općenito i što prema tome odlikuje samo jednu izabranu manjinu; ta manjina pri tom ne priznaje nad sobom normu dobrog i zla, pak stoga sam pojam plemenitog nema ništa zajedničkog sa dobrim ili zlim; plemenito je istovetno sa »vitalnom snagom«. Scheler naprotiv smatra da je plemenito kao takvo podređeno duhu i religiji kao višim vrijednostima; on naročito naglašuje dinamičku stranu u potenciranju »vitalne snage« kao izraz plemenitoga; ali i taj pojam je uglavnom biološke naravi i ne može se dobro dovesti u sklad sa pojmom ćudoreda. N. Hartmann shvaća plemenito u širem smislu, ne samo unutar granica »vitalne snage«, nego kao odliku koja važi u svim područjima bitka i vrijednosti; on naglašuje pri tom okolnost, da se mora raditi o nečemu što je samo od nekih, i to donekle punovrijedno ostvareno; ali baš taj dvostruki zahtjev (1. da izvjesna vrijednost bude samo od jedne manjine ostvarena, 2. da bude u »komparativnom« smislu ostvarena) po piščevom sudu nije dovoljno opravdan.

Pisac je pokušao metafizički fundirati i opravdati pojam plemenitog. Polazeći sa etimologije grčke riječi »esthlós« smatra jednu stvar utoliko plemenitijom ukoliko je ona po svom bitku savršenije ostvarena. Međutim pri tome ne biva jasno, kako se taj pojam plemenitoga razlikuje s jedne strane od transcendentnog pojma dobrog i s druge strane od Hartmannovog »manjkavog« pojma plemenitog. Jer onda je plemenito opet ili samo dobro u »komparativnom« smislu ili je činjenica ostvarenja nekog bitka u smislu nečeg izvanrednog pravi konstitutivni činilac, a ne samo popratna oznaka plemenitog.

Dr. Vilim Keilbach.

Rene Clairfeu: L'heure va — t'elle sonner? Paris 1934. P. Téquy, 8°, str. 157, Fr. 6,50.

Ova knjiga hoće da bude rezultat ili zaključak jednog naučnog studija o dokumentima, koji su nam sačuvani pod imenom »proročanstva«. Autor se pita: da li smo na pragu budućih velikih događaja, koji će preobraziti lice zemlje i učiniti kraj ovome ljudskome rodu? Svakako zanimivo raspravljanje i dokazivanje. Tkogod objektivno prosuđuje događaje, mora priznati, da mnogo toga govori u prilog autrovoj tezi, e smo doista na pragu tih velikih događaja. Točna analiza proročanstva, točno ispitivanje zbivanja u svijetu kroz ove posljednje decenije, čak konkretna upozorenja na događaje, koji se odigravaju pred našim očima, sve je kadro zanijeti maštu i nametnuti nam neko mišljenje, koje ide autoru u prilog. Pa ipak je još dalek put do jednoga strogo naučnoga zaključka, jer nije